

Sivistysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024 - 2030 annetun lain 2 §:n muuttamiseksi

Lausunnon ydinkohdat:

- Parlamentaarisen sovun pitäminen on tärkeä asia, ja erityisesti valtion rahoitusosuuden pitäminen nykyisellään eli 1,2 prosenttia suhteessa BKT-arvoon vuonna 2030. Jotta 4 prosentin tavoitteeseen päästäisiin vuonna 2030 T&K -menojen tulisi kasvaa noin 2,2 mrd € edellisten vuosien kasvutrendin PÄÄLLE.
- Lähtökohtana pitäisi olla, että yritykset tekevät T&K -työtä tuottotavoitteisesti, ei tukilähtöisesti. Edelleen tärkein tavoite saada yritykset lisäämään **omarahoitteista** tutkimus- ja kehittämistoimintaansa. Vuonna 2023 suomessa 579 000 yritystä EI harjoittanut T&K -toimintaa ja 2760 yritystä harjoitti T&K -toimintaa (Tilastokeskus).
- Jokaisella käytetyllä julkisella eurolla on saatava aikaan mahdollisimman laajavaikutteiset hyödyt yhteiskuntaan ja kansantalouteen. Paine kasvattaa T&K -toiminnan osuutta juuri PK -yrityksissä tarkoittaa, että meidän on onnistuttava rakentamaan aivan uudenlaisia ja laaja-alaisempia tutkimus- ja palveluinfrastruktuureja alueittain ja toimialoittain. Tällainen toiminta on juuri ammattikorkeakoulujen toiminnan ydintä. Tähän työhön tarvitaan kuitenkin ennen kaikkea pitkäjänteistä ja ennakoitavaa rahoitusta.
- Taloustieteellinen näyttö osoittaa yksiselitteisesti korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten T&K -rahoituksen laajimmat ulkoisvaikutukset. Lisäksi osaajien saatavuus uhkaa koitua T&K -rahoituksen vaikuttavuuden esteeksi ja valua kasvaviin palkkakustannuksiin. Huonoin vaihtoehto on naamioida yritystuet T&K -rahaksi.
- Ammattikorkeakoulut jakavat Suomen hallituksen käsityksen T&K-rahoituksen suuntaamisesta nopeaa kasvua tukeviin toimiin. Tämä edellyttää erityisesti olemassa olevan tiedon ja teknologian hyödyntämistä nykyistä tehokkaammin.
- T&K -rahoituslaki kirjaimellisesti jättää nyt systemaattisen huomion ulkopuolelle I-kirjaimen eli innovaatiot. Tämä on otettava seuraavan hallituskauden tärkeimmäksi tavoitteeksi.
- Lisäksi kirjainyhdistelmästä puuttuu O:n eli opetus. Sen merkitys on laaja-alaiselle Suomen osaamistasolle aivan kriittinen ja toistaiseksi sen merkitys on ollut esillä todella yksipuolisesti. Ammattikorkeakouluissa aloittaa jo 2/3 korkeakouluissa aloittavista opiskelijoista, ja heidän osaamistasonsa merkitys suomalaisten työpaikkojen kehittymiselle on äärimmäisen olennaista. Ammattikorkeakoulu-instituutioiden kehittäminen systemaattisesti T&K -työn avulla on todella kriittistä, sillä näin myös koulutuksen taso vahvistuu ja on ajantasaista. Tutkimus ja opetus kuuluvat korkeakouluissa yhteen erottamattomasti ja ammattikorkeakoulujen työelämäläheinen pedagogiikka tukee tätä ainutlaatuisella tavalla.

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä seuraavaa:

Ammattikorkeakoulut ovat tyytyväisiä, että hallitus piti kiinni parlamentaarisesta sovusta T&K-rahoituksessa leikkauspaineista huolimatta. Lain muuttamisen syy on tietysti synkkä, eli maamme huono talouskehitys. Tarkastuspisteen lisääminen lakiin tässä tilanteessa perusteltua.

Ammattikorkeakoulut jakavat Suomen hallituksen näkemyksen, että T&K-rahoitus on nyt suunnattava kasvua tukeviin toimiin. Nopea kasvu edellyttää erityisesti olemassa olevan tiedon ja teknologian hyödyntämistä nykyistä tehokkaammin. Tämä on kuitenkin tehtävä rakentaen samalla pitkän aikavälin kestäviä yhteistyön sekä tutkimus- ja palveluiden infrastruktuurin rakenteita. Pienen maamme niukat resurssit sekä Suomen taloutta riivaavat ongelmat edellyttävät eri toimijoiden vahvuuksien käyttämistä hyväksi nykyistä täysimääräisemmin.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan 40 prosenttia AMK:n TKI-työstä on soveltavaa tutkimusta ja 60 prosenttia kehittämistyötä. Yritysten vastaava jakauma on 17 prosenttia soveltavaa tutkimusta ja 78 prosenttia kehittämistyötä. Asetelma osoittaa selvästi, että ammattikorkeakoulujen TKI-työn profiililla on paras kohtaanto pk-yritysten tarpeiden kanssa. Olennaista on, että AMK:ssa tehdään runsaasti sellaista soveltavaa tutkimusta, mikä pystyy nostamaan yritysten TKI-toiminnan tasoa tavalla, mikä soveltuu niiden absortiokyvyille. Tämän ryhmän moninaisia tarpeita ei palvele kuin tiheä, kattava, asiakaslähtöisesti ja verkostomaisesti toimiva sekä jatkuvasti kehittyvä ekosysteemi. Ammattikorkeakoulut ovat tuon ekosysteemin kulmakivi.

Ammattikorkeakoulun lakisääteinen tehtävä on TKI-tehtävän osalta erityisen laaja eli: **”...harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa...”**. Tästä huolimatta niiden tehtävän hoitamiseen osoitettu rahoitus on mitätöntä. Perusrahoituksen merkitystä tavoitteiden toteutumiselle ovat alleviivanneet kaikki teeman parissa työskennelleet työryhmät sekä asiantuntijat.

Kilpailtu rahoitus toimii vain, jos sitä tukee parempi perusrahoitus. Sen lisäksi rahoitusta tulee kohdentaa sellaisiin uusiin rahoitusinstrumentteihin, jotka tukevat ammattikorkeakoulujen ja yritysten yhteistyössä tehtävää soveltavaa TKI-toimintaa.

Ammattikorkeakouluilla on merkittävä rooli soveltavan tutkimuksen uudistamisessa. Kansainväliset raportit ovat johdonmukaisesti nostaneet esille suomalaisten ammattikorkeakoulujen kyvyn tehdä vaikuttavaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyötä yhdessä työelämän ja erityisesti yritysten kanssa. Viimeksi Euroopan komissio suositteli [raportissaan](#) näiden kyvykkyyksien kehittämistä. Suomessa eurooppalainen kehitys on ohitettu kokonaan, jossa ammattikorkeakoulujen kyvykkyyksiä on muissa dualimallin maissa kehitetty systemaattisesti.

Suomessa on nyt T&K-rahoituslaki, joka jättää ulkopuolelle talouden ja tuottavuuden kasvun kannalta olennaisen I-kirjaimen. Innovaatiojärjestelmän kokonaisuutta Suomessa ei koordinoi eikä johda kukaan. Jotta vältymme tulevaisuudessa heikosta talouskasvusta johtuvilta tutkimusrahoituksen leikkauksilta, on politiikkatoimien tarkastelu laajennettava mahdollisimman pian koskemaan koko TKI-työn kokonaisuutta.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola

puheenjohtaja

Ida Mielityinen

toiminnanjohtaja